

Ár 2018, föstudaginn 9. nóvember, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Auður Inga Ingvarsdóttir, formaður, Geir Arnar Marelsson, Einar Bjarni Einarsson, Oddur Ólason og Unnur Erla Jónsdóttir

Fyrir er tekið **mál nr. 8/2018**:

M
gegn
fjármálafyrirtækinu F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni þann 1. júní 2018 með kvörtun sóknaraðila, dags. sama dag. Með tölvupósti nefndarinnar 5. júní 2018, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dags. 9. ágúst 2018. Bréfið var sent sóknaraðila með tölvupósti nefndarinnar þann sama dag og honum gefinn kostur á að koma athugasemdum sínum á framfæri. Athugasemdir sóknaraðila bárust 25. september 2018, með bréfi dags. 10. ágúst 2018.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 19. og 26. október og 9. nóvember 2018.

II.

Málsatvik.

Sóknaraðili var skuldari að þremur veðskuldabréfum í eigu varnaraðila, sem hafa lánsnúmerin X, Y og Z. Sóknaraðili fékk samþykka greiðsluaðlögun skv. lögum nr. 101/2010 þann 7. janúar 2013 og fór hann þ.a.l. í greiðsluskjól. Sóknaraðila var vísað úr greiðsluaðlögun 3. nóvember 2017. Greiðsluáskorun frá varnaraðila, dags. 13. nóvember 2017, var í kjölfarið birt fyrir sóknaraðila. Þann 16. nóvember 2017 samþykkti varnaraðili, að beiðni lögmanns sóknaraðila, að fresta innheimtu kröfunnar til 1. mars 2018 gegn greiðslu 15% vanskila, eða 1.366.800 kr., þar sem til stóð að selja fasteign sóknaraðila að A, er bréf varnaraðila hvíldu á.

Lögmaður sóknaraðila og lögmaður varnaraðila höfðu í kjölfarið samskipti sín á milli um greiðslufyrirkomulag kröfunnar. Í tölvupósti 4. desember 2017 tjáði varnaraðili lögmanni sóknaraðila að eina mögulega greiðslufyrirkomulagið væri að varnaraðili myndi stofna kröfu í heimabanka sóknaraðila og sóknaraðili myndi þannig greiða kröfuna. Þar að auki tjáði varnaraðili lögmanni sóknaraðila að greiðslunni yrði ráðstafað fyrst til greiðslu elstu ógreiddu gjalddaganna. Var í kjölfarið krafa stofnuð á sóknaraðila sem hann svo greiddi 22. desember 2017.

Þann 8. mars 2018 kvaðst starfsmaður varnaraðila ætla að senda sóknaraðila nánari upplýsingar um hvernig greiðslunum væri háttað. Starfsmaðurinn sendi þann 9. mars 2018 skjáskot þar sem fram kom heildartala allra lána sóknaraðila. Sama dag

greiddi fyrirhugaður kaupandi að fasteigninni A inn á lánin 10.000.000 kr. til að forðast frekari innheimtuaðgerðir af hálfu varnaraðila.

Með tölvupósti 14. mars 2018 óskaði lögmaður sóknaraðila eftir upplýsingum um hvernig greiðslu sóknaraðila, sem innt var af hendi 22. desember 2017, hefði verið ráðstafað. Tilkynnti lögmaður sóknaraðila í kjölfarið að hann teldi að greiðslunni hefði verið ráðstafað inn á fyrndar vaxtakröfur varnaraðila, þ.e. vaxtakröfur frá 1. janúar 2012 til 22. desember 2013.

Varnaraðili hafnaði því með tölvupósti 20. apríl 2018, að um fyrndar vaxtakröfur væri að ræða, þar sem sýslumaður hefði þann 8. júlí 2012 mótttekið nauðungarsölubeiðni vegna fasteignarinnar A og hefði fyrningu þar með verið slitið og gætu þ.a.l. engar kröfur verið fyrndar. Þessari röksemdafærslu varnaraðila var í kjölfarið hafnað af lögmanni sóknaraðila með tölvupósti 23. apríl 2018.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að viðurkennt verði að varnaraðila beri að endurgreiða honum þá fjárhæð sem svari til vaxta, verðbóta á téða vexti og dráttarvexti af vöxtunum, sem hann kveður að hafi verið fyrndir þegar varnaraðili ráðstafaði innborgunum sóknaraðila til greiðslu þeirra.

Sóknaraðili vísar til þess hvað varðar lán Z að varnaraðili hafi aldrei sent nauðungarsölubeiðni vegna þessa láns og fyrningu hafi því verið fyrst rofið með greiðslu sóknaraðila. Samkvæmt yfirlitinu var greiðslu fyrst ráðstafað inn á lánið þann 7. maí 2018 og því fyrndar allar þær kröfur sem voru eldri en fjögurra ára þann dag, eða a.m.k. kröfur með gjalddaga 1. mars 2012 til 1. maí 2014. Vísar sóknaraðili til yfirlits um hvaða vexti hann telur fyrnda en til viðbótar við að það vísar hann einnig til þess að þær verðbætur sem bætt hefur verið ofan á vexti og dráttarvextir til 22. desember 2013 séu einnig fyrndar. Þá vísar sóknaraðili til þess að á yfirlitinu sé ekki greint á milli verðbóta af afborgun og verðbóta á vexti og sama eigi við um dráttarvaxtakröfu varnaraðila. Geti sóknaraðili því ekki að svo stöddu gert nákvæma fjárkröfu en krefst viðurkenningar á rétti sínum til endurgreiðslu.

Sóknaraðili vísar til þess hvað varðar lán Y að samkvæmt starfsmanni sýslumanns sé ekki að finna upplýsingar um að varnaraðili hafi í raun mótttekið téða nauðungarsölubeiðni í júní 2012. Krefst sóknaraðili vegna þessa aðallega viðurkenningar á að fyrndir séu vextir af afborgunum með gjalddaga 1. janúar 2012 til 22. desember 2013, en greiðslu frá sóknaraðila var ráðstafað inn á lánið þann 22. desember 2017. Þá fékkst ekki fullnusta kröfunnar og sleit meint móttaka þannig ekki fyrningu kröfunnar. Til vara krefst sóknaraðili, ef unnt er að staðfesta að nauðungarsölubeiðnin hafi verið móttekin í raun og talið að hún hafi slitið fyrningu þrátt fyrir skilyrði 2. mgr. 12. gr. nauðungarsölulaga, að viðurkennt sé að fyrndir séu vextir frá 1. júlí 2012 til 22. desember 2013 og að varnaraðila beri að endurgreiða sóknaraðila fjárhæð þeirra greint tímabil.

Sóknaraðili vísar til þess að það sé meginregla kröfuréttar að kröfuhafa ber almennt að ráðstafa greiðslu á þann hátt sem hagkvæmastur er fyrir skuldara, gefi skuldarinn ekki fyrirmæli um annað. Sóknaraðili telur því að varnaraðila hafi borið að ráðstafa greiðslu hans inn á þær kröfur sem nutu lögverndar og væru ekki fyrndar. Þá hafi varnaraðili ekki ennþá viðurkennt að um fyrndar kröfur hafi verið yfir höfuð um að ræða.

Sóknaraðili vísar til þess að hann hafi ekki vitað að greiðslu hans yrði ráðstafað inn á fyrndar kröfur. Þá bendir sóknaraðili á að varnaraðili hafi ekki heldur vitað um

Það og sé það ástæða síðbúinna svara um að greindar vaxtakröfur séu ekki fyrndar. Vísar sóknaraðili til þess að á grundvelli almenna reglna kröfuréttar um endurheimtu ofgreidds fjár eigi að fallast á endurgreiðslu þegar ofgreitt hefur verið vegna mistaka eða staðreyndarvillu greiðanda. Hér hafi sóknaraðili ekki verið upplýstur um hvert greiðslu hans yrði ráðstafað og því enn ljósara en ella að fallast verði á kröfu hans.

Sóknaraðili vísar einnig til þess að aðstöðumunur hafi verið á milli aðila þar sem sóknaraðili sé aðeins neytandi á meðan varnaraðili sé bæði lánveitandi og sérfræðingur. Þá telur sóknaraðili þennan mun standa þó svo hann hafi notið aðstoðar lögmanns hvað varðar sölu á fasteign sinni A og samskipti við varnaraðila varðandi frestun á innheimtuaðgerðum.

Sóknaraðili vísar til þess að þrátt fyrir að hann hafi lýst því skýrt yfir við varnaraðila að ekki væri vilji til að greiða fyrndar kröfur hafi greiðslu dags. 7. janúar 2018 verið ráðstafað inn á fyrndar kröfur.

Sóknaraðili vísar til þess að hann hafi ekki haft val um það hvernig hann greiddi kröfur varnaraðila. Eini greiðslumátinn sem hafi staðið til boða hafi verið sá að varnaraðili myndi stofna kröfu í heimabanka sóknaraðila sem hann hafi orðið að greiða. Hafi sóknaraðili þannig verið þvingaður til greiðslu fyrndra krafna án þess að hafa hugmynd þar um.

Að lokum ber sóknaraðili fyrir sig að þó svo hann hefði vitað að greiðslum hans yrði ráðstafað inn á fyrnda skuld þá hefði hann greitt í rangri ímyndun um skuldbindingu þar sem varnaraðili hafi gengið fram líkt og um ófyrnda kröfu væri að ræða.

Í viðbótarathugasemdum sóknaraðila þá vísar hann til þess að fyrst hafi verið tilefni til athugasemda, þegar sundurliðuð kvittun hafi borist þremur mánum eftir að greiðsla hafi verið innt af hendi. Einnig vísar hann til þess að móttaka nauðungarsölubeiðni geti aðeins rofið fyrningu vegna krafna, sem þegar eru í gjalddaga fallnar, ekki krafna sem síðar falla í gjalddaga, þar sem lánin hafi ekki verið gjaldfelld. Sóknaraðili hafnar því að varnaraðila hafi verið heimilt að ráðstafa greiðslum eftir eigin höfði við uppgjör vanskila þar sem engin sérstök fyrirmæli hafi borist frá greiðanda, þar sem geti eingöngu átt við sé um gildar kröfur að ræða. Þá vísar sóknaraðili til 24. gr. fyrningalaga sem kveður á um að þegar krafa fyrnist falli hún niður og kröfuhafi glati þar með rétti sínum til efnda. Falli þá einnig niður vextir, verðbætur, arður og aðrar viðbótargreiðslur samkvæmt ákvæðinu. Sóknaraðili telur því að þær kröfur sem deilt sé um séu þannig niðurfalldar. Þá vísar sóknaraðili til þess að það sé ekki í samræmi við góða viðskiptahætti að stofnun eins og varnaraðili freisti þess að notfæra sér þá stöðu er skuldari átti sig ekki á að um fyrndar kröfur sé að ræða, og neiti svo að endurgreiða honum á þeim grunni að skuldari hafi ekki greitt með fyrirvara. Réttarvernd fyrningalaga verði skert ef fallist verði á umþætta framkvæmd varnaraðila.

Sóknaraðili vísar einnig til þess að um starfssemi varnaraðila gildi sérstakar reglur og erfitt sé að semja um frávik frá. Ósanngjarnt sé að krefja sóknaraðila um greiðslu skuldar, sem varnaraðila geti ekki krafist fullnustu á fyrir dómi. Sóknaraðili vísar í því samhengi til þess að ef málið hefði verið sótt fyrir dómstólum eða fasteign sóknaraðila seld nauðungarsölu hefði dómari eða sýslumaður gætt að þessu af sjálfsdádum.

Hvað varði slit fyrningar vísar sóknaraðili til 14. gr. fyrningalaga og bendir á að sóknaraðili hafi hvorki í orði né verki sýnt vilja til að greiða fyrndar kröfur varnaraðila. Þannig hafi varnaraðili ekki haft neina heimild til að ráðstafa greiðslum frá sóknaraðila upp í fyrndar kröfur.

Sóknaraðili mótmælir því að dómur Hæstaréttar frá 1999, bls. 1037 hafi fordæmisgildi í máli þessu. Hafi í því máli legið skýrt fyrir hvaða gjalddaga verið var að innheimta sem og fjárhæðir sundurliðaðar. Í þessu tilviki hafi lögmaður sóknaraðila hvorki fengið sundurliðun á heildarfjárhæðum lánanna né hafi legið skýrt fyrir hvaða gjalddaga verið var að innheimta. Vísar sóknaraðili einnig til þess að kvittun hafi ekki verið jafn skýr og í fyrrnefndu máli og hafi því engan veginn verið ljóst að varnaraðili hafi verið að krefja um greiðslu á fyrndum kröfum. Þá vísar sóknaraðili til þess að skuldarinn hér sé neytandi en í fyrrnefndu máli hafi skuldarinn verið sameignarfélag. Auk þessa vísar sóknaraðili til þess að fyrrnefndur dómur hafi snúist um fyrndan höfuðstól krafna en ekki vexti og verðbætur líkt og hér reynir á.

Að lokum vísar sóknaraðili til reglna um endurheimtu ofgreidds fjár. Sóknaraðila hafi ekki borið skylda til að greiða fyrnda vaxta- og verðbótakröfu varnaraðila og því beri að fallast á kröfu hans.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað. Byggir varnaraðili fyrst og fremst á því að sóknaraðili hafi innt af hendi fyrirvaralausá greiðslu til varnaraðila og ekki borið við fyrningu fyrir en þremur mánuðum eftir umrædda greiðslu. Sóknaraðili hafi notið aðstoðar lögmanns og því verið í lófa lagið að gera slíkan áskilnað áður en greiðslan var innt af hendi. Þá bendir varnaraðili einnig á að til staðar var virk nauðungarsölubeiðni hjá sýslumanni sem hafi ekki verið afturkölluð fyrir en eftir að sóknaraðili fór úr greiðsluskjóli í nóvember 2017 en ný beiðni var send af varnaraðila í beinu framhaldi í desember 2017, þar sem ekki hafði borist greiðsla frá sóknaraðila í samræmi við samkomulag aðila um frestun innheimtuáðgerða.

Varnaraðili vill benda á að kröfuhafa er heimilt að ráðstafa greiðslum eftir eigin höfði ef vanskil eru að hluta greidd upp og engin sérstök fyrirmæli berast frá greiðanda. Eðlilegast sé að ráðstafa greiðslu, líkt og hér háttar, með þeim hætti að fyrst séu greidd elstu vanskil. Þetta hafi að auki komið fram í samskiptum lögmanns sóknaraðila og lögmanns varnaraðila. Sóknaraðila mátti því vera ljóst hvernig greiðslu yrði ráðstafað ef ekki kæmu skýr fyrirmæli um annað af hans hálfu. Athugasemdir sóknaraðila um annað séu því rangar.

Þá verður að telja að sóknaraðili hafi látið hjá líða að kynna sér gögn vegna kröfunnar eða kalla eftir slíkum gögnum fyrir greiðsluna. Sóknaraðila var fullljóst að hann hafði verið nokkurn tíma í greiðsluskjóli og mátti vera kunnugt um að hluti krafna kynni að vera fyrndur. Í þessu samhengi ber að hafa í huga að sóknaraðili naut aðstoðar lögmanns í samskiptum við varnaraðila.

Varnaraðili vísar einnig til þess að aðstöðumunur hafi ekki verið til staðar.

Það krefjist ekki sérstakrar sérfræðiþekkingar í lögfræði að átta sig á því hvort að umræddar kröfur hafi verið fyrndar eða ekki og hafi lögmanni sóknaraðila verið í lófa lagið að kanna það áður en til greiðslu kom eða í versta falli gera áskilnað um að greiðslunni yrði ekki ráðstafað til greiðslu fyrndra krafna.

Þá hafnar varnaraðili því að einhverju máli skipti hvort sóknaraðili hafi haft val um greiðsluleið eða ekki. Sóknaraðila hafi verið í lófa lagið að gefa skýr fyrirmæli um ráðstöfun greiðslna. Slík fyrirmæli hafi ekki verið gefin um ráðstöfun nokkurrar greiðslu.

Varnaraðili vísar til dóms Hæstaréttar frá 1999, bls. 1037, þar sem niðurstaðan var sú að ekki stöðaði fyrir skuldara að bera fyrir sig fyrningu þar sem viðkomandi mátti vera það ljóst að krafan kynni að vera fyrnd en hann greiddi án fyrirmæla eða

áskilnaðar. Í dómnum segi orðrétt: „Lagði hann þar með á vald sóknaraðila að ákveða hvernig innborguninni yrði ráðstafað. Sóknaraðila var þannig heimilt að láta hana ganga inn á elsta hluta skuldarinnar...”.

Varnaraðili tekur einnig fram að hafa ber í huga að sóknaraðili hafði fengið greiðsluáskorun birta fyrir sér þann 14. nóvember 2017. Af lestri hennar hefði honum og eða lögmanni hans mátt vera ljós staða kröfunnar og að hugsanlega væru til staðar gjalddagar er innhéldu fyrnda vexti eða verðbætur.

Í ljósi alls ofangreinds telur varnaraðili að hafna beri kröfu sóknaraðila.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að því hvort varnaraðila hafi verið heimilt að ráðstafa greiðslu sóknaraðila inn á elsta ógreidda gjalddaga kröfu hans.

Í þeirri greiðsluáskorun sem send var sóknaraðila þann 9. nóvember 2017 komu fram upplýsingar um gjaldfallna gjalddaga og var þar m.a. teflt fram þeim gjalddögum sem sóknaraðili ber fyrir sig að hafi verið fyrndir. Þar að auki tók varnaraðili fram í tölvupóstssamskiptum sínum við sóknaraðila að greiðslunni yrði ráðstafað inn á elstu ógreiddu gjalddaga kröfunnar.

Af þeim upplýsingum sem fram komu í greiðsluáskoruninni og tölvupóstssamskiptum aðila mátti sóknaraðila vera fyllilega ljóst að varnaraðili héldi fram kröfu sinni alls óskertri, þótt hluti hennar hafi sýnilega verið eldri en fyrningarfrestur kröfu af þessu tagi sem er fjögur ár, sbr. 3. gr. laga nr. 150/2007 um fyrningu kröfuréttinda. Allt að einu innti sóknaraðili af hendi greiðslu inn á kröfuna og gerði hvorki fyrirvara um rétt sinn til að bera fyrningu fyrir sig né fyrirvara um að greiðslu yrði ekki ráðstafað inn á fyrndan hluta kröfunnar. Gerði sóknaraðili aðeins fyrirvara um að greiðslunni yrði ráðstafað inn á höfuðstól kröfunnar. Sóknaraðili lagði þar með í vald varnaraðila að ákveða hvernig innborgun hans yrði ráðstafað að því gefnu að henni yrði ráðstafað inn á höfuðstól kröfunnar. Þá verður ekki annað ráðið af gögnum málsins en að sóknaraðili hafi notið aðstoðar lögmanns í aðdraganda greiðslunnar. Telur því nefndin að varnaraðila hafi verið heimilt að ráðstafa greiðslu sóknaraðila inn á elstu ógreiddu gjalddaga skuldarinnar.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, M, á hendur varnaraðila, F, er hafnað.

Reykjavík, 9. nóvember 2018.

Auður Inga Ingvarsdóttir

Geir Arnar Marelsson
Oddur Ólason

Einar Bjarni Einarsson
Unnur Erla Jónsdóttir